

مدیریت والدین در زیست رسانه ای نوجوانان

استاد راهنما: سرکار خانم نسرین مظفری

نویسندگان: مریم مختاری، زهرا احمدی آرا، زهرا میقانی، مریم بهرامی

استان مرکزی – حوزه علمیه الزهرا(س) – اراک

چکیده

در دهه‌های اخیر، رشد سریع فناوری‌های دیجیتال و افزایش دسترسی کودکان و نوجوانان به اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های دیجیتال، اهمیت مدیریت زیست رسانه‌ای را به یکی از مهم‌ترین مسائل تربیتی تبدیل کرده است. والدین به عنوان نخستین مربیان و الگوهای رفتاری فرزندان، نقش محوری در هدایت، نظارت و کنترل استفاده از رسانه‌ها دارند. این مقاله به بررسی ابعاد مختلف نقش والدین در مدیریت زیست رسانه‌ای فرزندان می‌پردازد و تأکید می‌کند که حضور فعال والدین، تعیین محدودیت‌های مناسب، نظارت هوشمندانه و آموزش سواد رسانه‌ای، می‌تواند اثرات منفی رسانه‌ها مانند محتوای نامناسب، اعتیاد به فضای مجازی و کاهش مهارت‌های اجتماعی را کاهش دهد. همچنین این مقاله نشان می‌دهد که حمایت و راهنمایی والدین در محیط خانواده، موجب تقویت مهارت‌های تفکر انتقادی، افزایش تعاملات سالم و ارتقای سلامت روانی فرزندان می‌شود. پژوهش‌های مختلف حاکی از آن است که مدیریت مناسب رسانه‌ای، نه تنها آسیب‌ها را کاهش می‌دهد، بلکه فرصت‌هایی برای رشد شناختی، اجتماعی و خلاقیت کودکان فراهم می‌آورد. این مقاله بر ضرورت مشارکت فعال والدین، ایجاد تعامل سازنده و آموزش مستمر خانواده‌ها در زمینه سواد رسانه‌ای تأکید می‌کند. برای دستیابی به این دستاوردها از منابع معتبر و متعددی مثل کتاب روانشناسی رشد نوشته آقای حسین لطف آبادی، مقاله تاثیر فضای مجازی در ارتباط والدین با فرزندان نوشته خانم رقیه احمدی مقدم و سایت‌های معتبر استفاده شده است.

واژگان کلیدی: زیست رسانه ای، مدیریت، نوجوانان، والدین.

مقدمه

امروزه نوجوانان در جهانی به شدت رسانه‌ای شده زیست می‌کنند؛ جهانی که در آن رسانه‌های دیجیتال نه تنها واسطه‌ای برای ارتباط، آموزش و سرگرمی‌اند، بلکه بخش جدایی ناپذیر از تجربه زیستی آنان محسوب می‌شوند. این رسانه‌ها با فراهم آوردن بستری گسترده برای تعاملات اجتماعی، شکل‌گیری هویت فردی و جمعی، و دسترسی بی‌وقفه به اطلاعات، نقش تعیین‌کننده‌ای در روند رشد روانی، اجتماعی و فرهنگی نوجوانان ایفا می‌کنند. با این حال، حضور دائم در فضای رسانه‌ای با چالش‌هایی همراه است؛ از جمله کاهش تعاملات چهره به چهره، مواجهه با محتوای نامناسب، اعتیاد رسانه‌ای، و شکل‌گیری هویت‌های شکننده و متأثر از الگوبرداری‌های آنلاین. در چنین فضایی، نقش والدین بیش از هر زمان دیگری حیاتی و تأثیرگذار است. دیگر نمی‌توان با روش‌های سنتی تربیتی به مواجهه با زیست رسانه‌ای نوجوانان پرداخت، بلکه نیازمند رویکردهای نوین و تلفیقی هستیم که دانش رسانه‌ای والدین، گفتگوهای سازنده و ایجاد اعتماد میان نسل‌ها را در مرکز توجه قرار دهد. مدیریت والدین در این زمینه به معنای تحمیل محدودیت‌های صرف نیست، بلکه شامل هدایت، آگاهی‌بخشی و شکل‌دهی به رفتارهای مسئولانه رسانه‌ای نوجوانان است. هدف از این پژوهش آن است که با نگاهی تحلیلی و توصیفی، الگویی عملی و بومی برای مدیریت زیست رسانه‌ای نوجوانان از سوی والدین ارائه دهد؛ الگویی که نه بر محدودیت‌سازی صرف، بلکه بر هدایت، آگاهی‌بخشی و تقویت رفتارهای مسئولانه رسانه‌ای استوار باشد. هدف نهایی، فراهم آوردن بستری برای تعامل موثر میان والدین و نوجوانان در فضای رسانه‌ای است؛ تعاملی که هم آزادی را پاس دارد و هم مرزهای تربیتی را حفظ کند. اهمیت موضوع پژوهش پیش رو آن است که جهانی که رسانه‌ها به یکی از ارکان اصلی رشد روانی، اجتماعی و فرهنگی نوجوانان بدل شده‌اند، غفلت از تربیت رسانه‌ای می‌تواند زمینه‌ساز بحران‌های هویتی، رفتاری و تربیتی شود. از این رو، مدیریت آگاهانه زیست رسانه‌ای نه تنها ضرورتی تربیتی، بلکه پاسخی به بسیاری از چالش‌های زندگی روزمره خانواده‌هاست. مطالعات متعددی به بررسی نقش والدین در تربیت رسانه‌ای پرداخته‌اند. از جمله: کتاب (فرزندان امروز، والدین به روز) به نویسندگی گروه مولفان موسسه تربیت رسانه‌ای باران که بر اساس چهل دوره آموزشی، مهارت‌های قانون‌گذاری رسانه‌ای در خانه و مدیریت مصرف رسانه را آموزش داده است. با این نگاه که والدگری دیجیتال نیازمند مهارت‌هایی نوین است که از دل تجربه و آموزش برمی‌خیزد. اثر دیگر (اصول آموزش سواد رسانه‌ای به کودکان) به نویسندگی معصومه نصیری و سیدعلی موسوی می‌باشد که با تمرکز بر نقش والدین، راهکارهایی عملی برای تقویت تفکر انتقادی در کودکان ارائه کرده‌اند. در کتاب (سواد رسانه‌ای و چالش‌های نوجوانی) که به بررسی خطرات فضای مجازی و راهنمایی والدین در مواجهه با آن پرداخته است. همچنین مقاله (واکاوی تجاری زیسته ارتباطات رسانه‌ای والدین، معلم و نوجوانان) با تلاش پژوهشی گروهی از نویسندگان

موسسه تربیت رسانه ای نیز به تعامل چند جانبه در تربیت رسانه ای اشاره دارد و بر ضرورت همکاری خانواده، مدرسه و جامعه تاکید می ورزد. پژوهش پیش رو به شیوه توصیفی اسنادی با بهره گیری از روش کتابخانه ای انجام شده است. منابع مورد استفاده شامل آثار علمی، کتابهای تربیتی و مقالات پژوهشی مرتبط با موضوع زیست رسانه ای نوجوانان و نقش والدین در مدیریت آن بوده است. تحلیل داده ها بر پایه بررسی محتوای منابع و استخراج الگوهای تربیتی و مدیریتی صورت گرفته است. در این مقاله، با نگاهی ژرف و تحلیلی، به بررسی نقش والدین در زیست رسانه ای نوجوانان پرداخته ایم؛ نقشی که در بستر تعاملات روزمره و تاثیرات رسانه های نوین، ابعاد تازه ای یافته و نیازمند واکاوی دقیق است. بر خلاف سایر مقالات و منابعی که صرفاً کلیات ارتباطات خانوادگی یا تاثیرات رسانه ها پرداخته اند، تمایز بنیادین پژوهش پیش رو در آن است که تمرکز خود را منحصر بر نحوه ی حضور و کنش والدین در زیست رسانه ای نوجوانان نهاده و این تعامل را به مثابه ی یک عرصه ی تربیتی و فرهنگی مورد تامل قرار داده است. از این رو این مقاله در صدد پاسخگویی به سوالاتی از قبیل چگونگی روش های بکار گرفته شده توسط والدین در مدیریت و شکل دهی زیست رسانه ای نوجوانان، نحوه عملکرد مدرسه و جامعه در حمایت از والدین در مدیریت زیست رسانه ای نوجوانان، همچنین بررسی راهکارهای نظارتی و تربیتی والدین در نحوه مدیریت نوجوانان در تعامل با رسانه ها می باشد که با ارائه نمونه ها و تجربیات موفق خانواده ها در مدیریت زیست رسانه ای فرزندان به بررسی الگوهای ارتباطی موثر بین والدین و فرزندان و نیز جایگاه والدین در مواجهه هوشمندانه و همدلانه با این پدیده پرداخته است.

۱- مفهوم شناسی

الف- مفهوم زیست رسانه ای در گستره ی اصطلاح

زیست رسانه ای به معنای زندگی در فضایی است که به واسطه فناوری های دیجیتال و اینترنت شکل گرفته و در آن تعاملات اجتماعی، فعالیت ها و تجربیات بشری به شدت تحت تاثیر بسترهای مجازی قرار گرفته اند. امروزه شبکه های اجتماعی، بازی های آنلاین و برنامه های ارتباطی، بخش عمده ای از زندگی روزمره افراد را تشکیل می دهند و بسیاری از مردم از این فضا برای برقراری ارتباط با دوستان، خانواده و جامعه استفاده می کنند. زندگی در دنیای دیجیتال و اینترنتی به معنای استفاده گسترده از این فضا در تمامی جنبه های زندگی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است. از جمله مزایای زیست رسانه ای می توان به دسترسی آسان به اطلاعات، ارتباط جمعی، فرصت های شغلی، احترام به تنوع فرهنگی و یادگیری آنلاین اشاره کرد و از جمله ی معایب آن می توان به کاهش تعاملات اجتماعی واقعی، اعتیاد به فضای رسانه ای، افت کیفیت خواب، به خطر افتادن حریم خصوصی، انتشار اطلاعات نادرست اشاره کرد. (<https://zendegiplus.ir>)

ب- مفهوم مدیریت در گستره ی لغت و اصطلاح

معنای لغوی مدیریت مدیر بودن است و مدیر یعنی اداره کننده؛ که اسم فاعل از مصدر اداره بروزن اقامه می باشد. (معین، ۱۳۸۶، ج ۳، ص ۲۷۱۲) در اصطلاح مدیر یعنی گرداننده و مدیریت یعنی گرداندن یک دستگاه، اداره، شهر یا غیره در جهت هدف خاص خودش؛ این تعبیری از مدیریت مطلق است که قریب الافق با وظایف روابط عمومی است؛ زیرا قبل از آن که علوم مدیریت تنظیم شود و شکل بگیرد، روابط عمومی مدت ها بازوی شخصیت های تاریخ در اداره امور کشورداری بوده است. (نطقی، ۱۳۹۷، ص ۱۰)

مدیریت یکی از ارکان زندگی اجتماعی است؛ در اجتماع، منافع و مقاصد افراد و سرنوشت اشخاص با یکدیگر ارتباط و اشتراک پیدا می کنند. ضرورت مدیریت در زندگی اجتماعی تا آن جاست که حتی بسیاری از حیوانات که به صورت اجتماعی زندگی می کنند براساس فرمان غریزه، مدیری را برمی گزینند. حال انسان ها که به صورت اجتماعی زندگی می کنند، به طریق اولی نیازمند سازمان دهی، برنامه ریزی و سیستمی هستند که بتواند آن ها را به اهداف شان رهنمود سازد. مدیریت و راهکارهای آن و تربیت مدیران لایق از اهم مبانی فکری دینی محسوب می شود. (مکارم شیرازی، ۱۳۷۶، ص ۲۰ و ۲۱)

ج- مفهوم نوجوان در گستره ی لغت و اصطلاح

نوجوانی در لغت به معنای تازه سال بود، صفت نوجوان و حوادث سن می باشد. (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۱۵، ص ۲۲۸۰۹) و هم چنین به معنای نوجوان بودن و پسری که تازه پا به مرحله جوانی گذاشته است می باشد. (معین، ۱۳۸۶، ج ۴، ص ۳۳۲۵). نوجوانی در رویکردهای مختلف تعاریفی متفاوت دارد، از نظر برخی روان شناسان، به طور کلی نوجوانی مقوله زیستی به شمار می آید و سن افراد و داشتن برخی روحیات و رفتارها ویژگی بارز آن است. بر این اساس نوجوانی دورانی گذرا، فیزیولوژیک و متضمن مسائل خاص و اجتناب پذیر است. روان شناسانی مانند استنلی هال نوجوانی را نوعی تولد ثانویه و گذار به بزرگسالی و دوره ای از طوفان و فشار می دانند که به شدت تحت تاثیر آرایش ژنتیکی و تکامل زیستی است (جونز، گیل، جوانی، ۱۳۹۳، ص ۸۵ و ۸۶). در خصوص طول دوره نوجوانی اتفاق نظر کاملی بین روان شناسان وجود ندارد، آنان طول این دوره را از ۱۳ سال تا ۱۴ سال دانسته اند اما در آثار جدیدتر روان شناسی معمولاً سنین ۱۱ تا ۱۳ سالگی و ۱۸ تا ۲۰ سالگی را دوره نوجوانی به حساب آورده اند. واقعیت این است که آغاز و پایان و طول این دوره در دختران و پسران، جوامع مختلف و طبقات گوناگون اجتماعی متفاوت است. (لطف آبادی، ۱۳۸۰، ص ۱۳).

د- مفهوم والدین در گستره ی لغت و اصطلاح

والدین در لغت به معنای پدر و مادر است که صیغه تثنیه می باشد (دهخدا، ۱۳۷۷، ج ۱۵، ص ۲۳۱۰۳) والد به معنای پدر و والده به معنای مادر است، گاهی از باب تغلیب، والد بر والده هم گفته شده است و والدین اطلاق بر هر دو می باشد. (معین، ۱۳۸۶، ج ۴، ص ۳۴۲۱)

والدین تنها پدر و مادر طبیعی نیستند. در فرهنگ اسلام، به رهبر آسمانی، معلم، مربی و پدر همسر نیز پدر گفته می شود (بابائیان، ۱۳۸۸، ص ۳۲۸). در برخی احادیث، پیامبر اکرم (ص) و امام علی علیه السلام پدرامت به حساب آمده اند. (مجلسی، ۱۳۸۶، ج ۱۶، ص ۹۵). هم چنان که حضرت ابراهیم، پدر عرب به حساب آمده است. (حج/۷۸)

۲- نقش والدین در مدیریت زیست رسانه ای فرزندان

در عصر حاضر رسانه ها بخش جدایی ناپذیری از زندگی روزمره انسان ها شده اند و فرزندان از سنین پایین با ابزارهای دیجیتال شبکه های اجتماعی فضای مجازی آشنا می شوند. این حضور گسترده و پیوسته رسانه ها باعث شکل گیری پدیده ای به نام زیست رسانه ای شده، یعنی زیستن در بستر رسانه تأثیرپذیری از آن در ابعاد مختلف زندگی. در این میان، نقش والدین در هدایت، کنترل و آموزش صحیح مصرف رسانه ای به فرزندان بسیار مهم و تعیین کننده است.

الف- راهکارهای نظارتی (کنترل زمان_محتوا_تعاملات)

* تعیین قوانین برای زمان، مکان و نوع استفاده.

* استفاده از ابزارهای نظارتی دیجیتال (کنترل والدین_فیلتر محتوا_محدودیت زمان)

* حضور فعال والدین هنگام استفاده کودک (تماشای مشترک_بازی مشترک)

برای جلوگیری از اعتیاد کودکان و نوجوانان بهتر است برنامه زمانی مناسب تدوین شود به طوری که بتوان بین زمان حضور خانواده و زمان کار با اینترنت تعادل برقرار شود. (نحوی، ۱۳۸۸، صفحه ۲۲۰)

* نظارت بر زمان استفاده: اینکه به کودکان اجازه دهید تا هر زمان که مایل است در اینترنت به گشت و گذار بگذرانند، اشتباه بزرگی است. محدودیت زمانی مناسب، بستگی به شرایط فردی شما دارد. محدودیت ایجاد کنید چون احتمال برخورد وی با مطالب ناخواسته در این زمان بیشتر است. اگر بخواهیم تأثیر منفی رسانه را روی فرزندان خود کاهش دهیم باید ما والدین سطح سواد رسانه ای خود را افزایش دهیم.

و در عرصه‌های سیاسی، مفاهیمی چون بشر، آزادی و حقوق شهروندی در برابری و تساوی دیده می شود و رشد اقتصادی جامعه مهمترین هدف در برنامه‌ریزی اجتماعی می‌گردد و رسانه در غرب همین اهداف را دنبال می کند در حالیکه بسیاری صاحب نظران معتقدند غرب دارای یکپارچگی و انسجام در بُعد فرهنگی نیست و با انواع تضادها در این مقوله روبروست و این تفاوت با فرهنگ ایرانی تفاوت جغرافیایی نیست بلکه بر اساس مبانی اندیشه‌ای و فرهنگی است. (رهنمایی. ۱۳۸۹)

ج- یافته‌های پژوهش‌های اخیر در این حوزه

یافته‌های جدید نشان می‌دهد رسانه‌ها در مواردی به خشونت، رفتار جنسی پرخطر، مصرف مواد، مشکلات غذایی و درسی نیز دامن می زنند. مطالعات نشان می دهند رسانه با اینکه عامل اصلی این ناهنجاری‌ها نیست اما نقش بسزایی ایفا می کند. هر نوجوانی بطور میانگین بیش از ۷ ساعت از زمان خود را در روز به استفاده از رسانه‌ها اختصاص می دهد. کودکان و نوجوانان امروز بیش از پیش به رسانه‌ها دسترسی داشته و آنها را بصورت مثبت یا منفی بکار می برند. پژوهش‌ها نشان می دهند 93% از کودکان بین سنین ۱۲ تا ۱۷ سال به اینترنت دسترسی داشته و ۷۱ % تلفن همراه دارند. همینطور 97% نوجوانان به بازیهای رایانه‌ای دسترسی دارند. نوجوانان در استفاده از فناوری های نوین خلاقیت بالایی دارند و همین موجب نگرانی والدین و معلمان می‌گردد چرا که نوجوانان قادرند به سادگی فیلم های خشونت آمیز را دریافت کرده، پیامهای متنی و یا تصاویر حاوی مسائل جنسی را به دوستان خود ارسال کنند، بصورت آنلاین سیگار و مشروبات الکلی خریداری کنند و اطلاعاتی نادرست و فریبکارانه در فضای مجازی ثبت کنند. با این وجود باز هم تلویزیون پر مخاطب ترین رسانه می‌باشد. اولین تأثیر رسانه در زندگی کودک و نوجوان، پُر کردن زمانی است که انتظار می‌رود صرف انجام تکالیف درسی و استراحت شود. همچنین رسانه‌ها قادرند تا اعتقادات و رفتارهای کودکان و نوجوانان را تحت تأثیر قرار دهند. بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی، کودکان و نوجوانان از طریق مشاهده و تقلید آنچه در رسانه‌ها می‌بینند مطالب را می آموزند. جالب است بدانیم طبق اصلی بنام (اثر شخص سوم) {پدیده‌ای مستند در ادبیات ارتباطات} همواره کودکان و خانواده‌ها تصور می کنند رسانه‌ها تنها دیگران را تحت تأثیر قرار داده و آنها و خانواده‌شان از تأثیرات مخرب رسانه در امان هستند. یک تحلیل جدید از بازیهای رایانه‌ای نشان می دهد بیش از نیمی از تمامی بازیهای رایانه‌ای که برای کودکان ۱۰ سال به بالا طراحی شده‌اند خشونت آمیز هستند. پژوهشگران معتقدند رویارویی پی‌درپی با خشونت رسانه‌ای می تواند به ترس، اضطراب و پذیرش خشونت به عنوان ابزاری مناسب برای حل بحران‌ها و حس زدایی بینجامد. همینطور رویارویی پی‌درپی با مطالب جنسی در رسانه‌ها به طور مستقیم با گسترش سریع فعالیتهای جنسی، رفتارهای جنسی زودرس، بارداری ناخواسته و بیماری های مقاربتی در ارتباط است. نقش رسانه عادی سازی این روابط برای نوجوانان است، همینطور استفاده از دخانیات و مواد مخدر که در اکثر فیلم‌ها به نمایش در

می‌آید. چاقی و اختلالات غذایی فراگیر در سراسر دنیا در اثر استفاده از فست فود ها، مشکلات یادگیری و بسیاری مشکلات دیگر که همگی از تأثیرات مخرب رسانه است.

راه حل: محدود ساختن تماشای تلویزیون توسط والدین به ۲ ساعت در روز، جلوگیری از رویارویی کودکان زیر ۲ سال با انواع رسانه، رها ساختن کودکان با موبایل یا تلویزیون و تا حد امکان همراهی کردن آنها در تماشای محتوای مورد نظر کودک و مهمترین نکته، اختصاص دادن بیشترین زمان برای بازی و تعامل با کودک تا نیاز او به رسانه مرتفع شود.

نتیجه: طی ۵۰ سال گذشته هزاران پژوهش مختلف نشان می دهند که رسانه‌ها قادرند نقش معلمی قدرتمند را برای کودکان و نوجوانان ایفا کنند و تأثیرگذاری بسیاری بر سلامتی آنها داشته باشند، با این وجود تا کنون از سوی والدین، مدارس، صنعت سرگرمی و پژوهشگران کار چندانی برای محافظت کودکان و نوجوانان در مقابل تأثیرات منفی رسانه‌ها و تقویت تأثیرات مثبت آنها صورت نگرفته است. بنابراین این حوزه نیازمند پژوهشهای بیشتری است. (سی استراسبرگ، ویکتور، جوردن، امی بی، اد دانراستیان، نادعلی، مونا، مجله طبوبی، شماره ۴۳، ۱۳۹۲)

نتیجه گیری:

زیست رسانه‌ای به معنای زندگی در فضایی است که به واسطه‌ی فناوری های دیجیتال و اینترنت شکل گرفته، در آن تعاملات اجتماعی، فعالیت ها و تجربیات بشری به شدت تحت تأثیر بسترهای مجازی قرار گرفته‌اند و در این بستر مدیریت که یکی از ارکان زندگی اجتماعی است، بخصوص برای انسان که بصورت اجتماعی زندگی می کند، نیازمند سازماندهی، برنامه ریزی و سیستمی است که بتواند او را به اهدافش رهنمون سازد. نقش والدین در هدایت، کنترل و آموزش صحیح مصرف رسانه به فرزندان بسیار مهم و تعیین کننده است؛ از جمله کنترل زمان-محتوا و تعاملات و نقویت سواد رسانه‌ای - تفکر انتقادی، خانواده‌ها باید نقش ناظر آگاه و راهنمای فرهنگی برای فرزندان در مواجهه با محتوای رسانه داشته باشند. باید در نظر داشت که کنترل‌گری افراطی نیز می تواند گول زننده باشد، کودکی که ظاهراً از دستورات والدین اطاعت میکند و در مواقع عدم حضور آنها دستورات را نادیده می‌گیرد. شکاف نسلی نیز یکی از مهم‌ترین چالش‌های خانواده‌های معاصر است؛ این پدیده به ویژه در عصر دیجیتال و تغییرات سریع اجتماعی، اهمیت بیشتری یافته است. آموزش سواد رسانه‌ای و آگاهی از اصول این علم می تواند پیامدهای ناگوار این تغییرات را کاهش دهد. در شبکه‌های اجتماعی برقراری ارتباط تسهیل می گردد و ارتباط بسیار آسان می‌شود. رسانه‌ها بخصوص فضای مجازی در فرآیند اجتماعی سازی و هویت افراد نقش بسزایی دارند و زمینه‌های مشارکت و دخالت مردم در جامعه را فراهم می‌آورند. در سالهای اخیر خانواده‌های بسیاری با اتخاذ رویکرد خلاقانه و آگاهانه

توانسته‌اند رسانه را به ابزاری برای رشد، آموزش و تقویت روابط خانوادگی تبدیل کنند. این تجربیات زیبا نشان می‌دهد مدیریت رسانه به معنای محدودسازی نیست و می‌تواند بستری برای گفتگو، همدلی و تربیت رسانه‌ای باشد. وقتی خانواده آگاه و رسانه‌ی مسئول کنار هم قرار بگیرند، جامعه حتی در دل بحران به جای فروپاشی، به بازسازی و پیشرفت می‌رسد. نرم افزارهای بسیاری جهت کنترل فرزندان برای والدین طراحی شده‌اند که به آنها این امکان را می‌دهد تا بر فعالیت‌های آنلاین فرزندان نظارت کنند، محتوای نامناسب را فیلتر کرده، زمان استفاده از ابزار رسانه‌ای را محدود کنند و یا موقعیت مکانی فرزندان را ردیابی کنند. اریکسون روانشناس معروف معتقد است نوجوان در مرحله‌ی جستجوی هویت به شدت به دنبال الگو و تایید اجتماعی می‌گردد و رسانه می‌تواند تاثیر بسیار قدرتمندی بر این فرآیند داشته باشد. اثرات مثبت رسانه بر نوجوانان شامل: کمک به رشد و آگاهی، کمک به رشد مهارت‌های اجتماعی، الهام‌بخشی، کمک به مهارت‌های هماهنگی حرکتی، کمک به رشد مهارت‌های خواندن و نوشتن و پر کردن اوقات فراغت کودکان و نوجوانان می‌باشند. اثرات منفی رسانه شامل: تخریب تصویر بدنی، عادی‌سازی خشونت، رفتارهای جنسی پرخطر، تجاری‌سازی همه چیز، چاقی و افزایش وزن و افت تحصیلی می‌باشند. پیازه معتقد بود کودکان از طریق مراحل از رشد شناختی عبور میکنند که در کیفیت تفکر آنها تغییر ایجاد می‌کند. او ۴ مرحله را در این رابطه شناسایی کرد ۱-حسی حرکتی تا ۲ سالگی، ۲-پیش عملیاتی ۲ تا ۷ سالگی، ۳-عملیات عینی ۷ تا ۱۱ سالگی ۴-عملیات صوری ۱۱ سالگی به بعد تا بزرگسالی. در تفاوت‌های فرهنگی در مدیریت زیست رسانه‌ای، رسانه‌های ایرانی در شکل‌دهی به هویت و ارزش‌ها، تأثیر بر نگرش و باورها، تأثیر بر سبک زندگی و مصرف نقش پررنگی را ایفا کنند. در حالیکه غرب هدف غایی و عالی جامعه را التذاذ دنیوی و مادی انسان معرفی می‌کند؛ سنت‌گرایی و آداب دینی را مذمت می‌کند و در عرصه‌های سیاسی مفاهیمی چون بشر، آزادی و حقوق شهروندی در برابری و تساوی دیده می‌شوند. در حالیکه بسیاری از صاحب نظران معتقدند غرب دارای یکپارچگی و انسجام در بُعد فرهنگی نیست. اصول کلی و مبانی فکری- فرهنگی غرب در ۴ اصل خلاصه میشود ۱-(اومانیزم) انسان محوری که غایت همه ارزشها بشر میشود ۲-(نهیلیسم) پوچ‌گرایی و شأن حضور قائل نبودن برای خداوند متعال ۳-(اصالت دادن به عقلانیت ابزاری ۴-(اعتقاد به اصل ترقی ناسوتی یا اصل پیشرفت). آخرین یافته‌های پژوهشی در این حوزه نشان می‌دهد هر نوجوان بطور میانگین بیش از ۷ ساعت از زمان خود را در روز به استفاده از رسانه‌ها اختصاص می‌دهد. یک تحلیل جدید از بازیهای رایانه‌ای نشان می‌دهد بیش از نیمی از تمامی بازی‌های رایانه‌ای که برای کودکان بالای ۱۰ سال طراحی شده‌اند خشونت آمیزند به علاوه رسانه می‌تواند با نشان دادن زندگی‌های بی‌نقص دیگران که اغلب دستکاری شده‌اند، نوجوان را دچار احساسی کند که زندگی او دارای نقص است و یا تجربیاتش به اندازه دیگران هیجان‌انگیز نیست.

منابع و مأخذ

* کتب

* قرآن کریم

۱. احمدی، محمد رضا، چگونگی تعامل والدین با فرزندان در سه دوره تربیت، مشهد، انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱.
۲. اریکسون، اریک، هویت بحران و نوجوانی، نشر نی، ۱۳۹۳.
۳. بابائیان، عباس، چهار صد نکته از تفسیر نور، تهران، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۸۸.
۴. افراسیابی، محمد صادق، خانواده و سواد رسانه ای، چاپ ۲، تهران، ناشر موسسه خبرگزاری فارس، ۱۳۹۷.
۵. پیاز، ژان ویلیام، روانشناسی کودک، چاپ ۱، نشر سخن، ۱۳۸۶.
۶. جونز، گیل، جوانی، ترجمه: محمود شارع پور، چاپ ۱، تهران، سمت، ۱۳۹۳.
۷. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، ج ۱۵، چاپ ۲، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران روزنه، ۱۳۷۷.
۸. رهنمایی، احمد، غرب شناسی، چاپ ۱، ناشر مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی ره، ۱۳۸۹.
۹. ساروخانی، باقر، درآمدی بر دایره المعارف علوم اجتماعی، چاپ ۱، تهران، کیهان، ۱۳۷۰.
۱۰. ساروخانی، باقر، جامعه شناسی ارتباطات، چاپ ۱۱، تهران، نشر اطلاعات، ۱۳۸۱.
۱۱. گیدنز، آنتونی، جامعه شناسی، ترجمه: حسن چاوشیان، چاپ ۱، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶.
۱۲. لطف آبادی، حسین، روان شناسی رشد، چاپ ۱۶، تهران، سمت، ۱۳۹۵.
۱۳. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، جلد ۱۶، چاپ ۴، تهران، اسلامیه، ۱۳۸۶.
۱۴. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، ج ۳، چاپ ۲، تهران، نامن، ۱۳۸۶.
۱۵. مکارم شیرازی، ناصر، مدیریت و فرماندهی در اسلام، چاپ ۳، قم، نسل جوان، ۱۳۹۳.
۱۶. نطقی، حمید، مدیریت و روابط عمومی، چاپ ۱، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۹۷.
۱۷. نحوی، سید سیف الله، نقش والدین در پیشگیری از انحرافات، قم، سازمان تبلیغات اسلامی پژوهشکده باقر العلوم، ناشر نور السجاد، ۱۳۸۸.
۱۸. دیزگول نیک، ون، تاثیر کنترل والدین، مترجم معصومه اسماعیلی، انتشارات بعثت، چاپ اول، ۱۳۹۱.

* مقالات

۱۹. احمدی، مقدم، رقیه، تاثیر فضای مجازی بر ارتباط بین والدین و فرزندان، ۱۴۰۲.

۲۰. حسن عالی، لیلی، آموزش سواد رسانه ای و مقابله با پدیده شکاف نسلی با تاکید بر شکاف دیجیتالی بین نسل ها، ۱۳۹۷.

۲۱. سی. استراسبرگ، ویکتور، جردن واد دانراستیان، ام بی، مترجم: نادعلی، مونا، اثرات رسانه ها بر سلامتی کودکان و نوجوانان، شماره ۴۳، ۱۳۹۲.

۲۲. صفری شالی، رضا، عبد مولایی، آتیه، تاثیر عوامل اجتماعی شدن بر هویت نوجوانان (همسالان، مدرسه و رسانه، نشریه، خانواده و پژوهش، شماره ۲۷، ۱۳۹۴).

۲۳. طاجانی، زهره السادات، محبوبه، مغربی، حسن زاده، زهرا، رسانه، خانواده و جمعیت، دومین همایش ملی خانواده سالم، جامعه سالم، ۱۴۰۳.

۲۴. کربلایی، فاطمه، تاثیر چالش های ترند فضای مجازی بر هویت نوجوانان، ۱۴۰۳.

۲۵. نظری لمر، امین، رضوی، ملیحه، بررسی تاثیر رسانه های جمعی بر خانواده، کنفرانس بین المللی اقتصاد، حسابداری مدیریت و علوم اجتماعی، ۱۳۹۳.

۲۶. نیازی، محسن، شفایی مقدم، الهام، بررسی تاثیر رسانه های جمعی در گرایش به هویت ملی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۱.

*سایت ها

- ۲۷. <https://imanoor.com>
- ۲۸. <https://familyweb.ir>
- ۲۹. <https://zendegiplus1.ir>
- ۳۰. <https://youngsociologists.com>
- ۳۱. <https://salamsch.org>
- ۳۲. <https://fowjmedia.com>
- ۳۳. <https://www.beytoote.com>
- ۳۴. <https://jisr.ut.ac>
- ۳۵. <http://ivsi.ir>
- ۳۶. <https://rabinia.com>
- ۳۷. <http://www.rie>
- ۳۸. <http://www.noormags.ir>
- ۳۹. <https://technosun.ir>
- ۴۰. <https://www.digikala.com>
- ۴۱. <https://www.isell.ir>